

EIGI EG AT VARÐA UM BRÓÐUR MÍN

Frú Henriksen hevði eina íbúð við átta rúmum. Seks leigaði hon út, og tvey hevði hon sjálv, men tey stóðu ofta tóm, tá hon vitjaði børn síni á bygd. Vit, leigarar, góvu okkum ikki far um, um hon var burtur ella heima, tí hon var ein still og friðarlig kona og eitt sindur deyv. Vit sótu væl um sátt.

Vit vóru øll somul ung og fátøk, men vit vóru sparin og høvdu tað ofta stuttligt. Tað var ein góð tíð, haldi eg. Men eitt er, ið nívir meg. Søgán um Janus. Eg vil helst ikki hugsa um hana, men hon fer óiva at elta meg, so leingi eg livi. Og tó, alt, ið hendi, mátti henda, tað kundi á ongan hátt vera mín skuld.

Vit vistu einki um Janus og fingi beinanvegin stikni til hansara, eg veit ikki hví. Okkum dámdi ikki, at hann fekk kamarið hjá Peturi, sum tók prógv og flutti.

Janus var lágvaksin og skeitti, stamaði og hevði stór, reyð oyru. Vit góðtóku hann ikki, sum hann var. Teir fyrstu dagarnar sóu vit ikki so nógv til hann, og eg gloymdi næstan, at hann var har.

So eitt kvøldið, Erika og eg fingi ein drekkamunn inni hjá Lis, bankar á hurðina, og Lis letur upp. Tað var Janus, sum ætlaði at læna eina sigarett. Hann fekk eina, men varð standandi í hurðini og stardi at Eriku. Erika, sum var ein vinalig genta, helt, at hon mátti siga okkurt. ”Nú, dámar tær at búgva her?” spurdi hon við sínum søta smíli. Jú, honum dámdi væl, fekk hann sagt, her var jú hugnaligt. Hann varð standandi, men eingin visti meiri at siga, og at enda takkaði hann fyri sigarettina og fór.

Á ein hátt tóku vit synd í honum, tí hann mundi helst keða seg, men hann um tað. Hetta var ikki einasta ferðin, Janus kom at læna okkurt,

og var það ekki at læna, so var það at bera það lænta aftur, og hann royndi altíð at geva meir, enn hann hevði fingið. Harafturat var hann næstan altíð í gongini, tá tú komst á kvöldið, og tá vit vóru í køkinum, kom hann eisini inn í køkin. Honum gekst illa at tosa, men hann gjørði sær ómak.

Tríggjar vikur eftir, at Janus var komin, hevði Erika føðingardag, og hann skuldi haldast við einari lítlari veitslu.

”Men Janus,” segði Jens. ”Hvussu við Janusi?”

”Tað er jú synd,” helt Erika, ”latið okkum bjóða honum við.”

Vit samdust um at spyrja Lis og Georg. Tey hugdu hvørt upp á annað. ”Nei takk!” segði Lis, ”skulu vit hava hann sitandi og gløa eftir okkum alt kvöldið? Eru tit rættsiktað?” ”Nei,” segði Georg, sjálvandi argar það hann, um vit útihýsa honum, men hann hevur einki við okkum at gera. Bjóða vit honum við einaferð, so sleppa vit ikki av við hann aftur.” Vit máttu geva honum rætt í, at vit máttu sleppa undan Janusi, so vit lótu við gleði spurningin falla. Tað var gott, at onkur annar gjørði tað av, hugsaði eg, so nýttist mær ikki at hava ringa samvitsku.

Kvöldið eftir, tá vit høvdu etið og drukkið kaffi, fóru vit inn á kamarið hjá Lis at lurta eftir tónleiki og dansa, men tað var ikki so stuttligt, sum tað plagdi at vera, tí har manglaði eitt mannfólk, so ein genta var støk. Eftir eina løtu kom Lis yvir til mín og spurdi, hvussu vinur okkara mundi hava tað í kvöld. Eg visti, hvønn hon meinti við og helt fyri, at hann mundi keða seg. Eg fór eitt ørindi inn í kamarið, og á vegnum aftur møtti eg Janusi. ”Vónandi larma vit ikki ov illa,” skundaði eg mær at siga, ”vit skulu nokk gevast tíðliga, so tú fært náttarfríð.” ”Tað ger einki,” segði hann ótýðiliga. Hann stóð við einari fløsku í hondini, men eg læt sum einki og fór inn til hini. Seinni, meðan eg dansaði við Georg, segði eg honum, at eg hevði møtt Janusi við fløsku í hondini. ”Fløsku?” ”Ja, eg haldi tað var kirsubervín. Hann hevur helst keypt hana, tá hann sá okkum rigga til veitslu og hevði ætlað at lata sín part.” ”Vit vilja IKKI síggja hann her inni!!” segði Georg. ”Nei, mær hevði

heldur ekki dámt at dansað við honum, so hann má heldur ugga seg við víninum sjálvur.”

Ein summarmorgun kom Lis inn til mín í øðini. ”Nei, nú finni eg meg ekki í hesum longur,” segði hon. ”Í hvørjum?” ”Janusi, eg havi júst verið í bað og kom gangandi frá baðirúminum í berari baðikápu, og so stóð hatta djórið og gløddi beint við kamarsdyrnar hjá mær.” ”Ná,” segði eg. ”Hann sá andstyggiligur út, alreyður í andlitinum. Ótolandi. Eitt sovorðið svín!” Eg visti ekki, hvat eg skuldi siga. Eg skilti ekki hví hon var so óð, tí Janus gjørði ongum nakað, harafturat var hon í baðikápu.

”Tað ringasta er, at eg havi kamar yvir av honum. Eg kenni á mær, at hann lúrir eftir mær, og tað er irriterandi. Hevði eg bara kunnað skift um kamar við onkran annan. – Nei, tað besta hevði verið, um vit kundu fingið Janus at flutt hiðani. Georg og eg hava tosað um tað fyrr.” ”Hvussu í allari víðu verð kunnu tit gera tað?” ”Á, vit lata hann kenna á sær, hvat vit halda um hann, tað hava vit loyvi til.”

Eg hevði ekki ampa av Janusi. Eg hevði vant meg við hann, og gav mær ekki far um hann. Hann gjørði seg ekki inn á nakran. ”Eg skilji hann ekki,” segði eg, ”tað tykist, sum hann endiliga vil vera saman við okkum, hóast hann má kenna á sær, at vit vilja einki hava við hann at gera. Og hví júst okkum? Hann hevur eftir øllum at døma ongar vinir, tí hann er altíð heima við hús.” ”Á, tað munnu vera nógvir Janusar, sum hann kann vera saman við. Hann vil verða meira enn hann er.“

Eg grundaði eitt sindur yvir tað. Vóru vit meira enn Janus? Soleiðis byrjaði forfylgingin av Janusi. Hann mátti kenna tað á sær, men hann broytti ekki atburð. Hann var altíð fólkaligur og vinaligur, og kom hann at læna okkurt, stóð hann altíð eina løtu og prátaði. Hann heilsaði smílandi upp á okkum, sum vóru vit bestu vinfólk. Hann leyp út at lata upp, hvørja ferð tað ringdi upp á hurðina, hóast hann ongantíð fekk vitjan, og hann var meginpartin av síni frítíð í felagskøkinum. Hann gjørði alt, hann var mentur, fyri at tekkjast okkum, og eg má viðganga, at hann var djarvur.

Erika, Jens og eg vildu ikki gera nakað, men tað tyktist at vera av stórum týðningi fyri Lis og Georg at gera nakað við støðuna. Georg segði, at hann ætlaði at skriva eina søgu um Janus, og tí eygleiddi hann atburð hansara. Og vit kundu bara okkum at flenna, tá ið hann endurgav kapittulin um kynslívið hjá Janusi. Viðhvørt gjørði Georg í so nógv av, hugsaði eg, men eg flenti eins nógv og hini. Lis segði, at hon vildi hava hann út úr húsinum, tí hann var eitt andskræmiligt, slímut djór. Hetta orðavalið líktist ikki henni. Tað undraði meg, tí eg havi kent hana í nógv ár, og ta eina tíð helt eg hana vera keðiliga og lögna, men hon var nógv broytt. Mær dámdi einki, tá hon bað meg skaffa sær kamarið. Men hon hevði ongastaðni at vera, og tað gekk eisini avbera væl. Hon og Georg funnu skjótt saman.

Nú vóru tey samd um at plága Janus.

Tá ið Janus var í køkinum, skundaðu tey sær aftaná, so tey kundu siga okkurt óargaligt, men Janus lætst ikki at skilja. Tey vóru javnan úti í gongini og lótust ikki at síggja hann, tá tey møttu honum. Men einki hjálpti. Hann royndi við sama lag at gerast væl við okkum, tó tyktist hann meira mótfallin sum tíðin leið, og hann skeitti verri enn nakrantíð.

Soleiðis gingu fyra – fimm mánaðir. Eitt kvøldið stutt fyri jól vóru vit øll inni hjá Lis og hugnaðu okkum við heimabakaðum køkum, sum hon hevði fingið frá mammu síni. Lis hevði innrættað sær kamarið av nýggjum, og eg minnst, at eg sat og ynskti, at eg hevði ráð til eitt slíkt kamar, tí har var so hugnaligt og rúmligt, men Lis tosaði ikki um at skifta um longur.

Sjálvandi bleiv tosað um Janus, sum helt út í tolni. Lis hevði á orðið, at Janus ikki kom á gátt longur og helt, at hann ivaleyst var vorðin moyrur. Tá bankaði á hurðina, tað kenda varna banki. Vit hugdu hvørt at øðrum, Lis risti við høvðinum, men Jens fór at lata upp. Har stóð Janus, líkbleikur við einum handklæði vundnum um hondina. Vit starðu at honum, hann royndi at siga okkurt, men fekk ikki orðið upp.

Handklæðið var blóðdálkað. At enda stamaði hann okkurt um ein breyðknív og spurdi, um vit hövdu nakað heftiplástur. "Nei," svaraði Lis, "ikki meira enn til egið brúk." Hon mundi hoyra, hvussu bonskt tað ljóðaði, tí hon hugdi bangin upp á okkum. Men Jens bað hann koma við sær inn í baðirúmið. Tað lætnaði um hjartað, tí hann las til lækna, so tað var rímligt, at hann tók sær av tí. Jens var leingi burturi. Tá hann kom aftur, spurdi Georg, um tað var ringt at sleppa frá Janusi? "Nei, einki soleiðis." "Var tað álvarsamt?" spurdi Erika. "Einki at tosa um, slíkt bløðir meira enn tað pínir."

Lis segði einki. Mær rann í hugað nakað, sum eg ikki hevði hugsað um í fleiri ár. Tað var eitt várið, vit vóru farin eina útferð, ein stórir flokkur av børnum. Eingin vildi hava Lis við, tí okkum dámdi hana ikki, men hon hevði hoyrt um túrin og kom við kortini. Hon hevði tað neyvan stuttligt, hon datt og koykti fótin. Onkur helt tað vera við vilja, so hon kundi fáa samkenslu. Eingin annar visti um túrin. Lis hevði helst eisini gloymt hann, ella hevði hon?

Eg hevði verið burturi á páskum og pakkaði út, tá Jens kom inn. "Hevur tú hoyrt?"

„Hvat?“

„Um Janus.“

„Hvat hevur hann nú gjørt? Mussað Lis í køkinum?“

„Nei, einki sovorðið. Hann er deyður, hann leyp á sjógv.“

Eg setti meg á gólvið og hugdi upp á hann:

"Harragud, tað er ræðuligt!".

„Ja, eg hugsi tað var hósdagin. Eg sat í kamarinum hjá Georg, og Janus kom inn at læna eina sigarett. Tað var halgidagur, og teir mundu vera ringastir hjá honum, hann kendi jú ongan. Georg segði, at hann ongar átti, men tað var so óheppið, at pakkin lá á borðinum fullur av

sigarettum, og vit sótu báðir og royktu. Eg tímdi ikki at blanda meg uppi – tað hava vit ongantíð gjørt. Síðani hava vit ikki sæð hann, men sunnudagin ringdu tey til frú Henriksen og søgdu, at tey høvdu funnið hann.”

”Men hatta við sigarettunum kann ikki vera orsøkin,” segði eg.

”Sjávandi ikki. Tað var nóg mikið bara at vera Janus. At vera so einsamallur,” segði Jens.

„Hvat siga Lis og Georg?“

”Hvat skulu tey siga? Tey halda tað vera syrgiligt og óhugnaligt. Hvat annað skulu tey halda?“

”Erika græt, og hon er helst tann einasta, sum hevur gjørt tað. Janus hevði neyvan aðra familju enn frú Henriksen.”

”Tey vóru nú hørð við hann. Skilti tú, hvat tey vildu við tí?“

”Eg veit ikki. Men eg havi hugsað um Georg, eg kendi hann einki soleiðis. Av eini ella aðrari orsök var hann illa umtóktur og uttan iva var skúlagongdin trupul. Hann hevur havt sitt at hevna, kanst tú ætla. Hvussu við Lis? Tú kennir hana frá fyrr?“

”Ja,” segði eg, ”ja, kanska.”

Jens reistist. Hann steðgaði á í hurðini. „Eg veit sum sagt lítið um Georg, men eg gekk í sama flokki sum beiggi hansara, teir líktust nóg, og hann var eg við til at arga, minnst eg. Men sum barn hugsar tú so stutt. –

- Og síðan er ov seint.”

Arne Vaage